

Tadeusz Zembrzusi
 Uniwersytet Warszawski

ZŁOŻENIE WNIOSKU O SPORZĄDZENIE I DORĘCZENIE UZASADNIENIA WYROKU W DNIU JEGO OGŁOSZENIA

I. Do katalogu instytucji prawa procesowego rozważanych, dogłębnie analizowanych i komentowanych przez Panią Profesor Marię Jędrzejewską, obok problematyki zagadnień podmiotowych¹ oraz skutków czynności procesowych², można zaliczyć materię wydawania i zaskarżania orzeczeń sądowych³, a na uwagę zasługuje wyrażane przez Panią Profesor przekonanie, że postępowanie cywilne powinno stwarzać gwarancje, aby wydawane orzeczenia odpowiadały istniejącym stosunkom lub sytuacjom prawnym⁴. Sąd powinien rozstrzygać sprawy cywilne po zebraniu i wszechstronnym rozważaniu zgromadzonego materiału; dokonać kwalifikacji prawnej ustalonego stanu faktycznego oraz określić prawne konsekwencje dokonywanej kwalifikacji⁵. Każde rozstrzygnięcie, niezależnie od legalności i trafności dokonanej przez sąd oceny, wymaga odpowiedniego przedstawienia i wyjaśnienia przez sąd racji oraz przyczyn, które legły u jego podstaw⁶.

¹ Zob. m.in. M. Jędrzejewska, *Nowe formy współuczestnictwa procesowego w kodeksie postępowania cywilnego*, (w:) J. Jodłowski, J. Fiema, W. Berutowicz, W. Siedlecki, E. Wengerek (red.), *Księga pamiątkowa Profesora K. Stefki*, Wrocław 1967, s. 105 i n.; *eadem*, *Nowe wypadki sukcesji procesowej*, „Nowe Prawo” 1970, nr 6, s. 857 i n.; *eadem*, *Interwencja uboczna samoistna*, „Państwo i Prawo” 1971, z. 10, s. 578 i n.; *eadem*, *Współuczestnictwo procesowe. Istota – zakres – rodzaje*, Warszawa 1975.

² Zob. m.in. M. Jędrzejewska, *Odrzucenie pozwu a przerwa przedawnienia*, „Państwo i Prawo” 1966, z. 1, s. 96 i n.; *eadem*, *Możliwość przerwania biegu przedawnienia przez czynności poprzedzające wniesienie pozwu oraz w drodze przyzozwania*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1966, nr 3, s. 85 i n.; *eadem*, *Wpływ czynności procesowych na bieg przedawnienia*, Warszawa 1984.

³ Zob. np. M. Jędrzejewska, *Aktualny kształt rewizji nadzwyczajnej (w sprawach cywilnych) w orzecznictwie Sądu Najwyższego*, „Nowe Prawo” 1979, nr 9, s. 13 i n.; *eadem*, *Dyspozycyjność stron oraz kolizja prawomocnych orzeczeń cywilnych*, „Przegląd Sądowy” 1991, nr 4, s. 44 i n.

⁴ Zob. M. Jędrzejewska, *Dyspozycyjność stron...*, s. 45.

⁵ Szerzej zob. M. Gutowski, P. Kardas, *Wykładnia i stosowanie prawa w procesie opartym na Konstytucji*, Warszawa 2017, s. 319 i n.

⁶ Por. Z. Wojnicki, *Pojęcie uzasadnienia decyzji sądowej*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1976, t. XVI, s. 7 i n.

Rozstrzygnięcie o żądaniach stron może nastąpić jedynie w sentencji⁷, rozstrzyganie nie jest jednak możliwe bez czynnika motywacji⁸. Wydanie orzeczenia oraz zaprezentowanie i umożliwienie stronom poznania wszystkich motywów, którymi kierowano się przy ocenie zasadności bądź bezzasadności roszczenia, są elementami prawa do rzetelnego procesu⁹, rozumianego jako proces sprawiedliwy¹⁰, a obowiązek uzasadniania rozstrzygnięć łączy się ściśle z prawem do sądu¹¹. Uzasadnianie jest uznawane za jedną z najdonioślejszych czynności sądu dokonywanych w postępowaniu cywilnym¹². Każdorazowe przedstawienie w formie ustnej motywów rozstrzygnięcia lub sporządzenie pisemnego uzasadnienia orzeczenia wymaga i wymusza na sędzię wyłożenie argumentów w sposób, który umożliwi rekonstrukcję oraz poznanie racji, którymi kierowano się przy ocenie zasadności powództwa¹³. Strona musi jednak wykazać w tym zakresie inicjatywę w postaci zgłoszenia odpowiedniego żądania (wniosku)¹⁴.

Ogłoszenie wyroku dokonuje się przez odczytanie sentencji, po którym przewodniczący lub sędzia sprawozdawca podaje ustnie zasadnicze powody rozstrzygnięcia¹⁵ albo ogłasza uzasadnienie w warunkach wskazanych w art. 328 § 1¹ k.p.c. Stawiennictwo strony (uczestnika postępowania nieprocesowego)

⁷ Zob. K. Piasecki, *Wyrok pierwszej instancji w procesie cywilnym*, Warszawa 1981, s. 125; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 1967 r., II CZ 144/66, OSNC 1967, nr 7–8, poz. 144; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2003 r., V CZ 108/03, Lex nr 602397; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2017 r., II CSK 498/16, Lex nr 2334879.

⁸ Zob. T. Zembrzusi, *Wpływ uchwał Sądu Najwyższego na orzecznictwo sądów powszechnych*, (w:) T. Giaro (red.), *Rola orzecznictwa w systemie prawa*, Warszawa 2016, s. 217 i n.

⁹ Szerzej zob. S. Dąbrowski, A. Łazarska, *Uzasadnianie orzeczeń sądowych w procesie cywilnym*, „Przegląd Sądowy” 2012, nr 3, s. 10 i n.; J. Wróblewski, *Uzasadnienie i wyjaśnienie decyzji sądowej*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1976, t. XVI, s. 18 i n. Por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 marca 2003 r., SK 26/02, OTK-A 2005, nr 3, poz. 29.

¹⁰ Zob. H. Pietrkowski, *Prawo do rzetelnego procesu w świetle zmienionej procedury cywilnej*, „Przegląd Sądowy” 2005, nr 10, s. 37.

¹¹ Zob. E. Łętowska, A. Paprocka, I. Rzucidło-Grochowska, *Podstawy uzasadniania w prawie konstytucyjnym i międzynarodowym*, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia decyzji stosowania prawa*, Warszawa 2015, s. 23 i n.

¹² Zob. A. Góra-Błaszczkowska, *Uzasadnianie orzeczeń*, (w:) T. Wiśniewski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom II. Część 2. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji*, Warszawa 2016, s. 733.

¹³ Por. J. Gudowski, *Uzasadnienie orzeczeń Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych*, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia decyzji stosowania prawa*, Warszawa 2015, s. 239.

¹⁴ Zgodnie z przygotowywanym projektem nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego – wg stanu na grudzień 2017 r. (<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12305652>) przewiduje się wprowadzenie wyraźnego zastrzeżenia, że „sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku z urzędu nie zwalnia strony od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem” (art. 331 § 2 k.p.c.).

¹⁵ Instytucja zasadniczych powodów rozstrzygnięcia pełni funkcję uzasadnienia orzeczenia, jednak ustawa wiąże wszelkie skutki z uzasadnieniem sporządzonym w formie pisemnej. Szerzej zob. P. Rylski, *Uzasadnienie orzeczenia w postępowaniu cywilnym przed sądami powszechnymi*

na ogłoszenie orzeczenia ma charakter fakultatywny, lecz każdy z podmiotów toczącego się postępowania sądowego w sprawach cywilnych jest uprawniony do zapoznania się i przeanalizowania motywów rozstrzygnięcia wydanego w jego obecności lub bez jego udziału. Wszystkie racje decyzyjne powinny docelowo znaleźć odzwierciedlenie w motywach pisemnych¹⁶. Skierowanie skutecznego wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia rodzi zatem powinność sądu zaprezentowania w tej formie argumentacji odnoszącej się do dokonanej oceny zasadności powództwa ze wskazaniem podstawy faktycznej oraz wyjaśnieniem podstawy prawnej wyroku.

W judykaturze przyjmuje się, że uzasadnienie orzeczenia sądu powstaje już w chwili podejmowania czynności decyzyjnej, a następnie – w wyniku wygłoszenia i spisania¹⁷ – podlega ono ujawnieniu i formalnoprawnej materializacji. Ustne podanie motywów (art. 326 § 3 k.p.c.), sporządzenie uzasadnienia na piśmie (art. 328 § 1 k.p.c.) oraz jego podpisanie (art. 330 § 1 k.p.c.) są zatem traktowane jako czynności podejmowane *ex post*, stanowiące tylko powtórzenie, czy też utrwalenie uzasadnienia uzgodnionego i przyjętego wcześniej przez skład orzekający w sprawie¹⁸.

Kodeks postępowania cywilnego stanowi, że uzasadnienie wyroku wydanego przez sąd powszechny¹⁹ powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (art. 328 § 2 k.p.c.)²⁰²¹. Uzasadnienie jest skład-

---

mi, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia decyzji stosowania prawa*, Warszawa 2015, s. 215 i n.

¹⁶ Por. K. Piasecki, *Wyroki sądów pierwszej instancji, sądów apelacyjnych oraz Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych, handlowych i gospodarczych*, Warszawa 2007, s. 67 i n.

¹⁷ Albo utrwalenie za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, albo obraz i dźwięk.

¹⁸ Zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 r., III CZP 77/11, OSNC 2012, nr 11, poz. 123. Por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2008 r., I CSK 500/07, Lex nr 393885.

¹⁹ Por. I. Rzucidło-Grochowska, „Część historyczna” uzasadnienia orzeczenia sądowego, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienie decyzji stosowania prawa*, Warszawa 2015, s. 178 i n.

²⁰ Kodeks postępowania cywilnego posługuje się pojęciem uzasadnienia w znaczeniu czysto procesowym. Szerzej zob. P. Rylski, *Uzasadnienie orzeczenia w postępowaniu cywilnym przed sądami powszechnymi*, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia...*, s. 221 i n.

²¹ Zgodnie z przygotowywanym projektem nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego – wg stanu na grudzień 2017 r. (<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12305652>) planowane jest wprowadzenie art. 327¹ k.p.c. o treści: „§ 1. Uzasadnienie wyroku powinno zawierać: 1) wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej; 2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. § 2. Uzasadnienie wyroku sporządza się w sposób zwięzły”.

nikiem wyroku; stanowi jego dopełnienie²². Treść uzasadnienia jest determinowana zakresem rozstrzygnięcia²³. W niektórych wypadkach precyzyjne określenie zakresu i skutków orzeczenia bywa utrudnione lub nawet niemożliwe w oderwaniu od dokonania analizy warstwy motywacyjnej rozstrzygnięcia sądu²⁴. Ustawodawca, dostrzegając zjawisko uzasadniania wyroków w sposób obszerny²⁵ oraz jego niekorzystny wpływ na sprawność postępowania wynikające z nakładu pracy sędziego, rozważa, wzorując się na procedurze karnej, wprowadzenie w art. 327¹ k.p.c. „formalnego wymogu zwięzłości uzasadnienia”²⁶, rozumianego „w szczególności jako brak potrzeby powtarzania w uzasadnieniu treści dokumentów zawartych w aktach oraz treści orzeczeń sądowych, które dziś są nieraz kopiowane *in extenso*”²⁷. Wbrew pozorom zastrzeżenie to nie stanowi *novum*, ponieważ potrzeba nadawania uzasadnieniu przymiotu stanowczości i zwięzłości jest przedmiotem zgodnych wypowiedzi w doktrynie²⁸, zaś od strony praktycznej wymaganie określone w projektowanym art. 327¹ § 2 k.p.c. może być rozpatrywane wyłącznie w kategorii skodyfikowanego postulatu.

W nauce wyróżnia się i akcentuje wiele funkcji uzasadnienia orzeczeń sądowych. Spełnia ono funkcje procesowe i pozaprocessowe²⁹, w tym m.in. funkcję kontrolną, interpretacyjną, jurysprudencyjną, stymulującą, profilaktyczną i społeczną³⁰. Jego sporządzenie jest złożoną czynnością jurysdykcyjną organicznie

²² Por. K. Markiewicz, *Uzasadnianie orzeczeń sądu II instancji*, (w:) T. Erciński, P. Grzegorzczak, K. Weitz (red.), *Sine ira et studio. Księga jubileuszowa dedykowana Sędziemu Jackowi Gudowskiemu*, Warszawa 2016, s. 341.

²³ Zob. K. Piasecki, *Z zagadnień uzasadniania wyroków sądów pierwszej instancji w sprawach cywilnych*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego” 1981, z. 15, s. 151 i n.

²⁴ Por. K. Jaszczurowski, *Czy można ze skutkiem żądać już w pozwie sporządzenia wyroku na piśmie?*, „Nowy Proces Cywilny” 1933, nr 1, s. 19 i n.; A. Miączyński, *Struktura i funkcja orzeczeń w sprawach cywilnych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Prawnicze” 1971, z. 5, s. 147 i n.

²⁵ Por. E. Łętowska, *Pozaprocessowe znaczenie uzasadnienia sądowego*, „Państwo i Prawo” 1997, z. 5, s. 14 i n.

²⁶ Projektowany art. 327¹ § 2 k.p.c. stanowi, że „uzasadnienie wyroku sporządza się w sposób zwięzły”.

²⁷ Zob. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (z 27 listopada 2017 r.), s. 66 i n. (<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12305652/12474228/12474229/dokument318927.pdf>).

²⁸ Zob. F. Błahuta, *Uzasadnienie orzeczenia pierwszej instancji w sprawie cywilnej (wskazówki praktyczne)*, „Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości” 1955, nr 4, s. 9; K. Piasecki, *Wyrok pierwszej instancji...*, s. 134 i n.; P. Rylski, *Uzasadnienie orzeczenia w postępowaniu cywilnym przed sądami powszechnymi*, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienie...*, s. 225.

²⁹ Szerzej zob. A. Góra-Błaszczkowska, *Uzasadnianie orzeczeń*, (w:) T. Wiśniewski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego...*, s. 735 i n. Por. E. Łętowska, *Pozaprocessowe znaczenie...*, s. 3 i n.

³⁰ Zob. S. Włodyka, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 1965 r.*, I CR 58/65, OSP 1968, nr 9, poz. 196; Z. Wojnicki, *Funkcje uzasadnień decyzji sądowych*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1989, t. XLIII, s. 50 i n.; T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, War-

związaną z rozstrzygnięciem zawartym w sentencji, stanowiąc jego integralną część³¹. Z perspektywy podmiotów występujących w postępowaniu cywilnym uzasadnienie pełni przede wszystkim istotną funkcję perswazyjną³²; służy przekonaniu adresatów co do prawidłowości rozstrzygnięcia oraz wytworzeniu przekonania, że jest ono jedynym, jakie należało podjąć³³. Uzasadnienie ma „przekonywać, albo przynajmniej wskazywać na podjęcie wysiłku w tym kierunku”³⁴. Zapoznanie się przez strony z treścią uzasadnienia ma istotne znaczenie z perspektywy podjęcia przez nie decyzji o celowości sporządzenia i wniesienia środka zaskarżenia lub zaniechania dokonania takiej czynności procesowej³⁵.

II. Ustawodawca, zarówno przedwojenny³⁶, jak i współczesny, przyjął zasadę uzasadniania i doręczania orzeczenia wyłącznie na wniosek zainteresowanej strony³⁷. Wynika ona z pragmatycznego założenia, że sądy nie powinny być obciążane obowiązkiem³⁸ sporządzania pisemnego uzasadnienia każdego orzeczenia oraz z przeświadczenia, że taka ewentualna powinność w sposób negatywny wpłynęłaby na szybkość i sprawność postępowań sądowych³⁹. Zrzeczenie się sporządzenia i doręczania uzasadnienia jest jednak niedopuszczalne, w procesie ogranicza się do postępowania uproszczonego (art. 505⁸ § 2 k.p.c.),

---

szawa 2013, s. 300 i n.; E. Łętowska, A. Paprocka, I. Rzucidło-Grochowska, *Podstawy uzasadniania w prawie konstytucyjnym i międzynarodowym*, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia...*, s. 16 i n.

³¹ Por. J. Gudowski, (w:) T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2016, s. 556.

³² Zob. J. Wróblewski, *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1972, s. 107.

³³ Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 314/12, Lex nr 1307999.

³⁴ Zob. E. Łętowska, *Pozaprosesowe znaczenie...*, s. 9.

³⁵ Dane statystyczne wskazują, że odsetek spraw, w których żądano uzasadnienia, a następnie wnoszono środek zaskarżenia, systematycznie spada. W ok. 70% spraw, w których sporządzono uzasadnienie wyroku, nie wniesiono apelacji, co świadczyć ma o znaczeniu funkcji perswazyjnej uzasadniania orzeczeń. Szerzej zob. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (z 27 listopada 2017 r.), s. 195 i n. (<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12305652/12474228/12474229/dokument318927.pdf>).

³⁶ Kodeks postępowania cywilnego w pierwotnym brzmieniu (w wersji z 1930 r.) przewidywał w wypadku sądów okręgowych „bezwartunkowy obowiązek uzasadnienia wyroków i doręczania stronom wyroku z uzasadnieniem”, jednak ostatecznie uzależniono obowiązek sądu od wniosku stron, złożonego przed upływem tygodnia od ogłoszenia sentencji. Zob. J. J. Litauer, W. Świącicki, *Kodeks postępowania cywilnego. Zbiór aktualnych pytań prawnych rozstrzygniętych przez Komitet Redakcyjny „Polskiego Procesu Cywilnego”*, Łódź 1949, s. 206.

³⁷ Na temat genezy instytucji motywowania wyroków zob. K. Jaszczurowski, *Na marginesie orzeczeń Sądu Najwyższego. Wykładnia art. 350 Kpc*, „Polski Proces Cywilny” 1936, nr 3–4, s. 106 i n.; J. Gudowski, *Uzasadnienie orzeczeń Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych*, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia...*, s. 241 i n.

³⁸ Reguła uzasadniania orzeczeń sądowych z urzędu obowiązywała w latach 1953–1956. Zob. J. Jodłowski, *Uzasadnianie i publikacja wyroków w sprawach cywilnych*, „Nowe Prawo” 1953, nr 6, s. 6 i n.

³⁹ Zob. P. Rylski, *Uzasadnienie orzeczenia w postępowaniu cywilnym przed sądami powszechnymi*, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia...*, s. 213 i n.

w którym umożliwiono skrócenie tzw. postępowania międzyinstancyjnego⁴⁰ przez zmodyfikowanie terminu do wniesienia środka zaskarżenia⁴¹.

Zgodnie z art. 328 § 1 k.p.c. termin do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie wyroku z uzasadnieniem wynosi tydzień i rozpoczyna bieg od dnia ogłoszenia sentencji, a w wypadkach wskazanych w art. 327 § 2 k.p.c.⁴² oraz art. 333 § 1 k.p.c.⁴³ od dnia jej doręczenia. Podobne rozwiązanie przyjęto już w przedwojennym Kodeksie postępowania cywilnego⁴⁴. Ówczesny art. 350 stanowił, że wyrok z uzasadnieniem powinien być w ciągu dwóch tygodni sporządzony na piśmie, jeżeli strona tego zażądała przed upływem tygodnia od ogłoszenia sentencji. *De lege lata* pisemne uzasadnienie albo transkrypcję wygłoszonego uzasadnienia⁴⁵ sporządza się w terminie dwutygodniowym od dnia zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem⁴⁶, a w sprawach zawiłych możliwe jest przedłużenie tego terminu na czas oznaczony, nie dłuższy niż trzydzieści dni⁴⁷. Terminy te mają charakter instrukcyjny⁴⁸, lecz ich uchybienie może w niektórych wypadkach stanowić podstawę sędziowskiego przewinienia służbowego⁴⁹.

⁴⁰ Zob. A. Kincbok, *Zrzeczenie się prawa do wniesienia apelacji w postępowaniu uproszczonym*, „Zeszyty Prawnicze UKSW” 2005, nr 5.2, s. 183; T. Wojciechowski, *Zrzeczenie się prawa do wniesienia apelacji*, „Przegląd Sądowy” 2006, nr 11–12, s. 60.

⁴¹ Termin do wniesienia apelacji biegnie od dnia ogłoszenia wyroku. Zob. J. Gudowski, (w:) T. Erciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2016, s. 870.

⁴² Dotyczy strony działającej bez zawodowego pełnomocnika, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku.

⁴³ Dotyczy wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym.

⁴⁴ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (w brzmieniu tekstu jedn. Dz.U. z 1932 r., nr 112, poz. 934, z późn. zm.).

⁴⁵ Uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji wygłoszone na podstawie art. 326 § 3 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. powinno zawierać wszystkie elementy wskazane w art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1, z uwzględnieniem art. 387 § 2¹ i art. 505¹³ § 2 k.p.c. Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r., III CSK 237/15, OSNC 2016, nr 4, poz. 52, z głosem A. Łazarskiej, OSP 2016, nr 5, poz. 43.

⁴⁶ Projekt nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego – wg stanu na grudzień 2017 r. (<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12305652>) przewiduje liczenie dwutygodniowego terminu od dnia wpływu do właściwego sądu. Modyfikacja ta jest uzasadniona, gdyż mimo instrukcyjnego charakteru terminu z art. 329 § 2 k.p.c., sąd nie ma wpływu na upływ czasu zachodzący między złożeniem wniosku a jego doręczeniem do sądu.

⁴⁷ Przygotowywany projekt nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego – wg stanu na grudzień 2017 r. (<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12305652>) przewiduje usunięcie ograniczenia czasowego do 30 dni. Zgodnie z projektowanym art. 329 § 4 k.p.c. „w przypadku niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie, prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony”.

⁴⁸ Por. W. Broniewicz, *Terminy w postępowaniu cywilnym*, „Nowe Prawo” 1971, nr 9, s. 1317 i n.

⁴⁹ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., SNO 57/02, OSNSD 2003, nr I, poz. 19; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2004 r., SNO 37/04, OSNSD 2004, nr II, poz. 45. Por. A. Góra-Błaszczkowska, *Uzasadnianie orzeczeń*, (w:) T. Wiśniewski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego...*, s. 773 i n.

Analogiczny mechanizm funkcjonuje odnośnie do środków zaskarżenia. Zgodnie z art. 387 § 3 k.p.c. orzeczenie sądu drugiej instancji z uzasadnieniem⁵⁰ doręcza się tej stronie, która w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia sentencji zgłosiła wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem. W wypadku skargi kasacyjnej, w przeciwieństwie do apelacji⁵¹, złożenie stosownego wniosku jest warunkiem *sine qua non* dopuszczalności wniesienia środka zaskarżenia⁵². Względy celowości przemawiają za potrzebą poznania motywów orzeczenia w celu przygotowania środka zaskarżenia⁵³. W obu wypadkach ustawa nie wymaga, aby strona, zgłaszając żądanie doręczenia, deklarowała, że czyni to w zamiarze wniesienia środka zaskarżenia, lecz wystarczające oraz konieczne jest dochowanie ustawowego terminu⁵⁴. Uzasadnienie jest doręczane wyłącznie tej stronie (lub jej pełnomocnikowi)⁵⁵, która złożyła w terminie stosowny wniosek⁵⁶. Czynność

⁵⁰ Zgodnie z projektowanym art. 387 § 2¹ k.p.c. (wg stanu na grudzień 2017 r.) „uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Wskazanie podstawy faktycznej może ograniczać się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia sądu pierwszej instancji, chyba że sąd drugiej instancji zmienił lub uzupełnił te ustalenia. Wyjaśnienie podstawy prawnej może ograniczać się do oceny zasadności poszczególnych zarzutów apelacyjnych. Jeżeli sąd drugiej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe lub odmiennie ocenił dowody przeprowadzone przed sądem pierwszej instancji, uzasadnienie powinno także zawierać ustalenie faktów, które sąd drugiej instancji uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej” (zob. <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12305652>).

⁵¹ *De lege lata* w wypadku apelacji możliwe jest wniesienie środka zaskarżenia bez wcześniejszego składania wniosku o sporządzenie i doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Ustawodawca jednak, wychodząc z założenia, że „kontrola instancyjna nie jest możliwa bez pisemnego uzasadnienia wyroku”, rozważa rezygnację z takiej możliwości. Zob. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (z dnia 27 listopada 2017 r.), s. 67 i n. (<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12305652/12474228/12474229/dokument318927.pdf>).

⁵² Szerzej zob. T. Zembrzusi, *Skarga kasacyjna. Dostępność w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2011, s. 228 i n.

⁵³ Już na gruncie przedwojennego Kodeksu postępowania cywilnego wskazywano, że strona powinna być „zainteresowana w tem, by się zapoznała z motywami wyroku i by nie złożyła skargi na powódzenie której liczyć nie może” – zob. A. Akerberg, *Apelacja, a żądanie uzasadnienia wyroku*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1933, nr 31, s. 493. Por. także S. Neufeld, *Czy można założyć apelację przed uzasadnieniem wyroku? Czy wniesienie apelacji przed upływem tygodnia od ogłoszenia sentencji (art. 350 Kpc) można uważać za równoznaczne z żądaniem uzasadnienia sentencji?*, „Nowy Proces Cywilny” 1933, nr 10, s. 318.

⁵⁴ Zob. T. Ereciński, (w:) T. Ereciński (red.), *Kodeks...*, t. III, s. 134.

⁵⁵ Wyrok z uzasadnieniem doręcza się pełnomocnikowi, jeżeli został on ustanowiony, a złożenie w tym wypadku wniosku osobiście przez stronę nie uchyla powinności doręczenia pełnomocnikowi odpisu wyroku z uzasadnieniem.

⁵⁶ Zob. A. Góra-Błaszczkowska, *Uzasadnianie orzeczeń*, (w:) T. Wiśniewski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego...*, s. 776; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1987 r., II CZ 31/87, Lex nr 8818.

doręczenia ma charakter subsydiarny i następczy wobec wcześniejszej czynności procesowej strony w formie wniosku⁵⁷.

Pismo procesowe strony⁵⁸ powinno zawierać zwrot, z którego w sposób jasny i zrozumiały wynika intencja wnioskodawcy⁵⁹, lecz „forma wniosku nie ma decydującego znaczenia i nie należy tu wymagać specjalnej precyzji i ścisłości”⁶⁰. Uznaje się, że żądanie sporządzenia uzasadnienia zawiera dorozumiany wniosek o jego doręczenie⁶¹. W orzecznictwie wskazano, że przejawem skrajnego formalizmu byłoby odrzucenie wniosku⁶², którego sformułowanie nie zawiera żądania doręczenia orzeczenia, a ogranicza się do żądania doręczenia uzasadnienia tego orzeczenia, gdy został on złożony w ustawowym terminie⁶³.

Wskazanie tygodniowego terminu w art. 328 k.p.c. uwzględnia postulat szybkości postępowania międzyinstancyjnego oraz ma na względzie wymiar nakładów niezbędnych do przygotowania i złożenia odpowiedniego wniosku strony zainteresowanej poznaniem motywacji sądu oraz zaskarżeniem niekorzystnego dla niej rozstrzygnięcia⁶⁴. Wyznaczenie relatywnie krótkiego terminu na dokonanie czynności procesowej, w którym to czasie jest dopuszczalna oczekiwana aktywność strony zmierzającej do realizacji i ochrony jej interesów, ma na celu usprawnienie toku postępowania i uniknięcie wątpliwości co do potrzeby i konieczności jego kontynuowania⁶⁵. Strona może natomiast w dowolnym czasie – na podstawie art. 9 k.p.c. – żądać doręczenia jej odpisu wyroku. Prawo do zapoznania się z motywami każdego merytorycznego rozstrzygnięcia sądu jest niezależne od dopuszczalności dalszych środków prawnych⁶⁶. W tym wypadku

⁵⁷ Por. I. Wolwiak, *Doręczenia w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2015, s. 22.

⁵⁸ Zgodnie z przygotowywanym projektem nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego – wg stanu na grudzień 2017 r. (<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12305652>), we wniosku trzeba będzie wskazać, czy pisemne uzasadnienie ma dotyczyć całości wyroku czy jego części, w szczególności poszczególnych objętych nim rozstrzygnięć (art. 328 § 3), a uzasadnienie będzie sporządzane w zakresie wynikającym z wniosku.

⁵⁹ Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2009 r., II CZ 38/09, Lex nr 1396401.

⁶⁰ Zob. H. Boniufka, *Formalne warunki wniesienia skargi apelacyjnej na tle orzecznictwa SN*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1937, s. 616.

⁶¹ Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2009 r., III PZ 1/09, OSNP 2010, nr 21–22, poz. 265.

⁶² Sporządzonego przez osobę niebędącą prawnikiem.

⁶³ Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 r., IV CZ 7/06, Lex nr 1103829.

⁶⁴ Ustawodawca planuje wprowadzenie ujednocnionej opłaty pobieranej od wniosku o uzasadnienie każdego orzeczenia w wysokości 100 zł (projektowany art. 25b ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Szerzej zob. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (z 27 listopada 2017 r.), s. 195 i n. (<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12305652/12474228/12474229/dokument318927.pdf>).

⁶⁵ Por. M. Sorysz, *Terminy w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 2007, s. 39 i n.

⁶⁶ Zob. H. Boniufka, *Formalne warunki...*, s. 614; T. Zembrzusi, *Skarga kasacyjna...*, s. 229.

doręczenie nie wywołuje jednak skutków procesowych związanych z postępowaniem odwoławczym, nie otwiera drogi do wniesienia środka zaskarżenia⁶⁷.

III. Formalizm procesowy wymaga przestrzegania wymagań dotyczących sposobu dokonywania czynności procesowych co do formy, miejsca i czasu ich podejmowania⁶⁸. Dokonanie każdej czynności procesowej w terminie, co odnosi się także do wniosku o sporządzenie i doręczenie wyroku z uzasadnieniem, warunkuje skuteczność jej dokonania. Chwilę wniesienia pisma do sądu oznacza się pieczęcią wpływu, odciskaną na piśmie. Prezentata powinna zawierać informację o dacie wejścia pisma do biura podawczego, natomiast w wypadku wniesienia pisma za pośrednictwem placówki pocztowej operatora wyznaczonego istotne znaczenie mają informacje zawarte na załączanej do akt sprawy kopercie, w której nadesłano pismo.

Nie ulega wątpliwości, że spóźniony wniosek o sporządzenie i doręczenie wyroku z uzasadnieniem sąd odrzuca na posiedzeniu niejawnym, natomiast odnośnie do skutków złożenia wniosku „przedwczesnego” powstały rozbieżności w judykaturze, jak również zarysowały się wątpliwości w doktrynie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane są dwa odmienne poglądy. Dominuje przekonanie, że wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem nie może zostać skutecznie złożony przed, lecz dopiero po ogłoszeniu orzeczenia, przy czym można wyodrębnić wypowiedzi odnoszące się do dwóch sytuacji, tj. do wniosków składanych w dniach poprzedzających ogłoszenie sentencji oraz do wniosków składanych w tym samym dniu, lecz w chwili poprzedzającej wydanie orzeczenia. Odnośnie do drugiej sytuacji w judykaturze wyrażono odmienny pogląd, że wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem złożony w dniu ogłoszenia sentencji jest skuteczny również wtedy, gdy chwila jego złożenia poprzedza chwilę ogłoszenia orzeczenia.

Na gruncie przedwojennego Kodeksu postępowania cywilnego utrwalił się pogląd, że wniosek strony o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku, złożony przed ogłoszeniem wyroku, powinien być uznawany za bezskuteczny – zob. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 1935 r., C.II. 406/35⁶⁹, z dnia 24 października 1935 r., C.II. 1244/35⁷⁰, z dnia 9 czerwca 1937 r., C.III. 3654/36⁷¹, z dnia 8 lutego 1938 r., C.II. 2052/37⁷², z dnia 29 września 1945 r.,

---

⁶⁷ Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2001 r., I PZ 59/01, OSNP 2003, nr 17, poz. 416; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PZ 104/02, OSNP 2004, nr 13, poz. 231, z głosem A. Świątkowskiego, „Państwo i Prawo” 2004, z. 10; A. Góra-Błaszczkowska, *Uzasadnianie orzeczeń*, (w:) T. Wiśniewski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego...*, s. 777.

⁶⁸ Szerzej zob. S. Cieślak, *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008, s. 100 i n.

⁶⁹ PPIA 1935, nr 4, poz. 336.

⁷⁰ OSP 1936, poz. 539.

⁷¹ „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1938, nr 1, s. 172.

⁷² „Systematyczny Przegląd Orzecznictwa”, t. I, poz. 57.

C.I. 51/45⁷³. Pogląd odmienny, że „prośba o załatwienie wniosku dotyczącego sporządzenia wyroku z uzasadnieniem na piśmie, zgłoszona w terminie z art. 350, czyni zadość temu przepisowi, chociażby wniosek stawiono przed wydaniem wyroku”⁷⁴, miał w praktyce marginalne znaczenie⁷⁵. W okresie powojennym podtrzymano i ugruntowano w orzecznictwie pogląd, że strona nie może skutecznie zgłosić wniosku „na zapas”, tzn. jeszcze przed ogłoszeniem wyroku, niejako, licząc się z tym, że wyrok, jaki zapadnie, będzie dla niej niekorzystny – zob. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 1978 r., II CZ 6/78⁷⁶, z dnia 30 czerwca 1989 r., III CZP 67/89⁷⁷, z dnia 24 stycznia 1997 r., I PKN 1/97⁷⁸, z dnia 29 sierpnia 2000 r., I CKN 713/00⁷⁹, z dnia 15 września 2000 r., I PKN 406/00⁸⁰, z dnia 9 stycznia 2001 r., II CKN 1258/00⁸¹, z dnia 26 lipca 2007 r., II PZ 31/07⁸², z dnia 3 grudnia 2009 r., I CSK 339/09⁸³, z dnia 6 czerwca 2012 r., III CZ 39/12⁸⁴. Na tle zróżnicowanych stanów faktycznych wielokrotnie wskazywano, że wniosek strony o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem złożony przed ogłoszeniem jego sentencji jest przedwczesny i nie wywołuje skutków procesowych⁸⁵. Podkreślano bezprzedmiotowość wcześniej zgłoszonego wniosku, jako żądania odnoszącego się do uzasadnienia orzeczenia jeszcze nieistniejącego. Zwrócono uwagę, że każda ze stron, działając we własnym interesie, powinna zadbać o uzyskanie informacji na temat treści i daty wydanego orzeczenia.

IV. Wyodrębnić należy wypowiedzi Sądu Najwyższego odnoszące się nie do wniosków składanych przed dniem ogłoszenia sentencji orzeczenia, lecz dotyczące wypadków, w których stosowny wniosek strony był składany w tym

⁷³ „Państwo i Prawo” 1946, z. 8, s. 126.

⁷⁴ Zob. orzeczenie Sądu Najwyższego C. III. 1125/35 cyt. za Ś. Kruszelnicki, *Kodeks postępowania cywilnego. Art. 1–507 z komentarzem*, Poznań 1938, s. 446.

⁷⁵ Zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1937 r., C.I. 877/36, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1937, nr 3, s. 620, w którym przyjęto, że wniosek o sporządzenie wyroku z uzasadnieniem oddany placówce pocztowej jeszcze przed ogłoszeniem wyroku, lecz który nadszedł do sądu w dniu ogłoszenia, jest skuteczny.

⁷⁶ OSP 1979, nr 2, poz. 28, z glosą B. Bładowskiego.

⁷⁷ OSP 1990, nr 9, poz. 326.

⁷⁸ OSNP 1997, nr 18, poz. 342.

⁷⁹ OSNC 2001, nr 2, poz. 28.

⁸⁰ OSNP 2002, nr 8, poz. 190.

⁸¹ Niepubl.

⁸² Lex nr 897803.

⁸³ Lex nr 1421940.

⁸⁴ Lex nr 1212817.

⁸⁵ Odmiennie zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1980 r., III CZP 90/79, OSP 1981, nr 1, poz. 3, w której uznano, że pismo strony zawierające żądanie sporządzenia uzasadnienia wyroku, wniesione przed ogłoszeniem sentencji wyroku, a uzupełnione następnie przez stronę na żądanie sądu w terminie tygodniowym od ogłoszenia sentencji wyroku, uznać należy za odpowiadające wymogom określonym w art. 331 § 2 k.p.c. Orzeczenie to spotkało się z krytyką w doktrynie. Zob. B. Bładowski, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 18 lutego 1980 r., III CZP 90/79*, OSP 1981, nr 1, poz. 3.

samym dniu, tj. w dniu, w którym następowało ogłoszenie sentencji orzeczenia, lecz żądanie strony było kierowane w czasie (chwili) poprzedzającej ogłoszenie sentencji. Zasadnym jest przybliżenie pojawiających się w judykaturze argumentów służących uzasadnieniu odmiennych poglądów.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2008 r., II PZ 3/08⁸⁶, stwierdzono, że orzeczenie z uzasadnieniem doręcza się tej stronie, która w terminie tygodniowym od ogłoszenia sentencji zażądała doręczenia, przy czym decydujące znaczenie ma nie dzień (kalendarzowy, liczony od godziny 0:00 do godziny 24:00), w którym dokonano ogłoszenia orzeczenia, ale bezpośrednio chwila ogłoszenia sentencji orzeczenia, w związku z czym wniosek złożony przed ogłoszeniem sentencji orzeczenia – choćby tego samego dnia, w którym miało nastąpić i nastąpiło ogłoszenie sentencji – jest przedwczesny i nie wywołuje skutków procesowych⁸⁷. Uznano, że wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem może być skutecznie złożony dopiero po ogłoszeniu sentencji wyroku. Zwrócono uwagę, że przed tą chwilą orzeczenie nie istniało i złożony wniosek był w rzeczywistości wnioskiem o sporządzenie nieistniejącego wówczas wyroku, a zatem jako przedwczesny nie mógł wywołać żadnych skutków procesowych. Sąd Najwyższy zaznaczył, że powoływanie się na zasady liczenia terminów ustawowych oznaczonych w dniach albo w tygodniach jest w tej sytuacji bezprzedmiotowe, skoro kwestia ustalenia początku biegu terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia podlegającego ogłoszeniu jest „jednoznacznie rozwiązana w samej ustawie – początkiem biegu tego terminu jest chwila ogłoszenia (sentencji) orzeczenia, a nie godzina 0:00 tego dnia kalendarzowego, w którym to ogłoszenie nastąpiło”. Odnosząc się do wcześniejszych wypowiedzi judykatury⁸⁸, Sąd Najwyższy zrekapitulował, że wniosek o sporządzenie uzasadnienia może być złożony dopiero po ogłoszeniu sentencji wyroku, zaś datą (chwilą) złożenia wniosku jest data (chwila) złożenia odpowiedniego pisma procesowego zawierającego wniosek w biurze podawczym sądu, bezpośrednio w sekretariacie wydziału lub w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego. Nie ma zatem podstaw do tworzenia swoistego domniemania złożenia wniosku przed ogłoszeniem wyroku, co zostało rozwinięte w późniejszych wypowiedziach judykatury z zaakcentowaniem, że wszelkie wątpliwości i trudności związane z określeniem czasu złożenia wniosku powinny być interpretowane na korzyść wnioskodawcy.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CZ 170/11⁸⁹, ponownie sprzeciwiono się wykładni art. 328 § 1 k.p.c. i art. 369 § 2 k.p.c. zakładającej, że wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem mógłby być złożony

⁸⁶ Lex nr 470965.

⁸⁷ Wyrok został ogłoszony dnia 21 grudnia 2006 r. o godzinie 15:00, natomiast wniosek pozwany o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku wydanego w sprawie został złożony w tym samym dniu o godz. 14:05.

⁸⁸ Dotyczących składania wniosków w dniach poprzedzających wydanie orzeczenia.

⁸⁹ Lex nr 1214629.

nawet przed ogłoszeniem jego sentencji, byleby takie złożenie miało miejsce tego samego dnia⁹⁰. Wskazano, że wykładnia art. 328 § 1 k.p.c. jest „ustabilizowana” w kontekście twierdzenia, że wniosek strony o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem jest przedwczesny z procesowego punktu widzenia i nie wywołuje skutków procesowych w razie złożenia go przed ogłoszeniem sentencji. Nawiązano do treści art. 382 § 1 k.p.c. i sformułowania „od ogłoszenia sentencji”, zwracając uwagę na jednoznaczną sekwencję czasową zdarzeń: ogłoszenie sentencji wyroku – złożenie wniosku o uzasadnienie wyroku.

Postanowieniem z dnia 13 czerwca 2013 r., V CZ 21/13⁹¹, Sąd Najwyższy podtrzymał pogląd, że wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia złożony w dniu ogłoszenia sentencji orzeczenia, ale przed jej ogłoszeniem jest nieskuteczny⁹². Zaakcentowano, że wprawdzie zgodnie z art. 165 § 1 k.p.c. w zw. z art. 112 k.c. wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku, złożony w dniu ogłoszenia sentencji wyroku, jest złożony w terminie przewidzianym w art. 328 § 1 k.p.c., ale jest skuteczny tylko wtedy, gdy w chwili jego złożenia istnieje już wyrok, którego wniosek dotyczy. Jeżeli wyrok ten, jako nieogłoszony, jeszcze nie istnieje, wniosek o jego uzasadnienie i doręczenie jest nieskuteczny, gdyż jest bezprzedmiotowy. Sąd Najwyższy wskazał, że interes procesowy w żądaniu sporządzenia i doręczenia uzasadnienia ma strona, która przegrała sprawę, a o tym, iż ją przegrała może się dowiedzieć dopiero z sentencji orzeczenia. Zwrócono ponadto uwagę, że ewentualne trudności związane z możliwością udowodnienia chwili złożenia wniosku w zakresie ustalenia godziny i minuty tej czynności nie podważają takiej wykładni art. 328 k.p.c. Wszelkie ewentualne niedające się usunąć wątpliwości w tym przedmiocie – ze względu na nieodnotowanie minuty złożenia wniosku w placówce pocztowej lub nawet w biurze podawczym sądu – powinny być w ocenie Sądu Najwyższego wyjaśniane na korzyść strony składającej wniosek, co umożliwi wyeliminowanie niekorzystnych dla niej skutków dowodowych wynikających z danego sposobu składania wniosku.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2016 r., V CZ 31/16⁹³, wskazano, że wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem można złożyć skutecznie dopiero po ogłoszeniu orzeczenia⁹⁴, przy czym w praktyce mogą wystąpić trudności w ustaleniu godziny i minuty złożenia wniosku. W razie złożenia

---

⁹⁰ Wyrok został ogłoszony dnia 4 lipca 2011 r. po godz. 15:00, natomiast pisemny wniosek powoda został złożony w tym dniu już o godz. 11:00.

⁹¹ OSNC 2014, nr 3, poz. 30.

⁹² Wyrok został ogłoszony dnia 6 lipca 2012 r. o godz. 13:34, natomiast wniosek o doręczenie odpisu wyroku sądu z uzasadnieniem powódka złożyła tego dnia w biurze podawczym już o godz. 9:00.

⁹³ Lex nr 2141236.

⁹⁴ Wyrok został ogłoszony dnia 7 lipca 2015 r. na posiedzeniu, które rozpoczęło się o godz. 14:59, natomiast powód złożył w biurze podawczym wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku o godz. 13:39.

wniosku w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego stempel odcisnięty na przesyłce określa wprawdzie datę, lecz nie wskazuje konkretnego czasu złożenia, co uzasadnia wyjaśnianie wszelkich niedających się usunąć wątpliwości na korzyść strony składającej wniosek – przez wzgląd na konstytucyjną zasadę prawa do dwuinstancyjnego sądu. Po raz kolejny Sąd Najwyższy wyszedł z założenia, że wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku może dotyczyć wyłącznie orzeczenia istniejącego, a wyrok istnieje dopiero od chwili ogłoszenia jego sentencji, gdyż zgodnie z art. 332 § 1 k.p.c. sąd jest związany wydanym wyrokiem od chwili jego ogłoszenia, a nie od dnia jego ogłoszenia. Ponownie posłużono się argumentem, że interes procesowy w żądaniu sporządzenia i doręczenia uzasadnienia orzeczenia w celu jego zaskarżenia ma strona, która przegrała sprawę, co można stwierdzić jedynie na podstawie sentencji orzeczenia.

W kolejnym postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2016 r., V CZ 72/16⁹⁵, stwierdzono, że wniosek o uzasadnienie orzeczenia co do istoty sprawy powinien być zgłoszony po ogłoszeniu tego postanowienia w normalnym biegu czynności procesowych, także w trybie publikacyjnym, a dopiero po takim ogłoszeniu może nastąpić doręczenie ogłoszonego orzeczenia⁹⁶. Sąd Najwyższy zaznaczył, że istota problemu „nie tkwi w takim lub innym sposobie liczenia terminów w prawie cywilnym procesowym i formalnym, ale w tym, jakie zdarzenie procesowe powinno stanowić początek biegu terminu”.

Przedmiotową problematykę podjęto także w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r., V CZ 3/17⁹⁷, w którym stwierdzono, że wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem można skutecznie złożyć dopiero po ogłoszeniu orzeczenia⁹⁸. Ponownie zaznaczono, że istota problemu nie polega na sposobie liczenia terminów, lecz odzwierciedla się w określeniu zdarzenia procesowego stanowiącego początek biegu terminu przewidzianego w art. 328 § 1 k.p.c.

Źródłem rozbieżności w judykaturze stały się postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 153/12⁹⁹, oraz z dnia 10 marca 2015 r., II UZ 80/14¹⁰⁰. W pierwszym z nich, tj. w postanowieniu z dnia 25 października 2012 r., I CZ 153/12, Sąd Najwyższy przeciwstawił się utrwalonemu pogładowi, że przedwczesne i bezskuteczne są wnioski o doręczenie orzeczenia z uzasad-

⁹⁵ Lex nr 2165603.

⁹⁶ Rozprawa rozpoczęła się w dniu 28 stycznia 2016 r. o godz. 12:46, a wyrok został wydany ok. godz. 13:30, natomiast wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku został złożony w biurze podawczym o godz. 12:30.

⁹⁷ Lex nr 2241411.

⁹⁸ W tym wypadku publikacja wyroku nastąpiła w dniu 28 września 2016 r. o godz. 15:00, natomiast strona złożyła w biurze podawczym wniosek o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem o godz. 14:40.

⁹⁹ Lex nr 1265547, z glosą A. Łazarskiej, OSP 2016, nr 3, poz. 26.

¹⁰⁰ Lex nr 1660665.

nieniem, które zostały złożone w dniu ogłoszenia sentencji, ale o pewien czas (godziny lub minuty) przed chwilą jej ogłoszenia. Uznał w tym wypadku, że wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem złożony w dniu ogłoszenia sentencji orzeczenia jest skuteczny także wtedy, gdy chwila jego złożenia poprzedza chwilę ogłoszenia sentencji orzeczenia¹⁰¹. W uzasadnieniu nawiązano do treści art. 165 § 1 k.p.c. zgodnie z którym terminy procesowe oblicza się według przepisów prawa cywilnego¹⁰², tj. do przepisów regulujących osobno obliczanie terminów oznaczonych w dniach¹⁰³ i osobno terminów oznaczonych w tygodniach, miesiącach lub latach¹⁰⁴. Przy obliczaniu terminu oznaczonego w tygodniach, inaczej niż w wypadku terminu oznaczonego w dniach, uwzględnia się nie tylko dzień zdarzenia będącego początkiem terminu, lecz także w tym wypadku termin powinien obejmować pełne doby. Skoro do terminów przewidzianych w art. 328 § 1 i art. 387 § 3 k.p.c. ma zastosowanie art. 112 k.c., to dzień ogłoszenia sentencji orzeczenia, wyznaczający początek obu tych terminów, należy uznać za podlegającą uwzględnieniu w całości przy ich obliczaniu (cała doba). W świetle powyższego wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem złożony przed chwilą ogłoszenia, lecz jednak w dniu ogłoszenia sentencji orzeczenia, nie powinien być uznany za przedwczesny i bezskuteczny.

Zapatorywanie, że wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem złożony w dniu ogłoszenia sentencji orzeczenia jest skuteczny także wtedy, gdy chwila jego złożenia poprzedzała moment ogłoszenia sentencji orzeczenia, zostało ponownie wyrażone w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2015 r., II UZ 80/14¹⁰⁵. Dominujące wcześniej zapatorywanie określono jako „restrykcyjne”, a zaprezentowane w tym wypadku rozwiązanie uznano za „prokonstytucyjne”. Sąd Najwyższy sięgnął do zawartego w art. 165 k.p.c. mechanizmu odesłania do przepisów Kodeksu cywilnego i stwierdził, że również z art. 328 § 1 i art. 387 § 3 k.p.c. nie wynika, by przy obliczaniu przewidzianych w nich terminów miało się nie uwzględniać pełnej doby dnia ogłoszenia sentencji wyroku, tj. od godz. 0:00 do godz. 24:00. Zaprezentowany w obydwu wskazanych orzeczeniach pogląd uznano jednak za „odosobniony”, a trafność zawartych w nich

¹⁰¹ Wyrok został ogłoszony dnia 4 sierpnia 2011 r. o godz. 15:00, natomiast powódka zgłosiła wniosek 5 minut wcześniej, tj. o godz. 14:55.

¹⁰² Odesłanie do przepisów art. 111–116 k.p.c.

¹⁰³ Zgodnie z art. 111 § 1 k.c. termin oznaczony w dniach kończy się z upływem ostatniego dnia, natomiast § 2 stanowi, że jeżeli początkiem terminu oznaczonego w dniach jest pewne zdarzenie, nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu dnia, w którym to zdarzenie nastąpiło.

¹⁰⁴ Zgodnie z art. 112 zd. pierwsze k.c. termin oznaczony w tygodniach, miesiącach lub latach kończy się z upływem dnia, który nazwą lub datą odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było – w ostatnim dniu tego miesiąca.

¹⁰⁵ Wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku złożono w dniu 8 marca 2014 r. o godz. 8:20, a sentencja została ogłoszona dopiero po rozprawie wyznaczonej na godz. 8:40.

rozstrzygnięć „podano w wątpliwość”¹⁰⁶, lecz bez wątpienia rozbieżności zaistniałe w judykaturze Sądu Najwyższego wymagały jednoznacznego przesądzenia.

V. Analiza piśmiennictwa świadczy o tym, że przedmiotowa problematyka wywoływała ożywioną dyskusję i generowała spory, które jednak wygasły i współcześnie nie są w ogóle odnotowywane. Rozbieżne wypowiedzi pojawiały się przede wszystkim na gruncie przedwojennego Kodeksu postępowania cywilnego¹⁰⁷, a dokonywanym przez ustawodawcę zmianom zarzucano niekonsekwencje¹⁰⁸. Wątpliwości odnoszące się do charakteru art. 350 d.k.p.c.¹⁰⁹ oraz problematyki skutków żądania sporządzenia wyroku z uzasadnieniem przed wydaniem orzeczenia znalazły odzwierciedlenie w ówczesnych wypowiedziach, które niekiedy miały charakter emocjonalny i były okraszane barwnym językiem¹¹⁰.

Celem normy zawartej w ówczesnym art. 350 k.p.c. było „uproszczenie postępowania i zaoszczędzenie pracy sędziów”¹¹¹. W piśmiennictwie dostrzegano, że zapoznanie się z motywami wyroku stanowi uprawnienie, a nie obowiązek, a ustawodawca kierował się „względami ekonomii pracy sędziów (...) by sędzia tylko wówczas uzasadniał wyroki, gdy strona się od nich odwołuje”¹¹², oraz zwracano uwagę na „dbałość o to, aby strona znajdowała się w posiadaniu motywów wyroku przez cały okres, pozostawiony jej do wniesienia apelacji”¹¹³. Z jednej strony przyjmowano, że wyrok obowiązuje od chwili ogłoszenia, względnie podpisania¹¹⁴, a sporządzenia na piśmie wyroku z uzasadnieniem można żądać „ze skutkiem prawnym dopiero po ogłoszeniu sentencji”¹¹⁵, co „nie jest naruszeniem jej praw lub interesów, a tylko uszczupleniem jej wygody”¹¹⁶. Z drugiej strony broniono poglądu, że wniosek o sporządzenie uzasadnienia na piśmie strona co do zasady powinna zgłosić w prekluzyjnym terminie tygodniowym od dnia

¹⁰⁶ Zob. J. Gudowski, (w:) T. Ereciński (red.), *Kodeks...*, t. II, s. 557 i n.

¹⁰⁷ Zob. K. Jaszczurowski, *Na marginesie orzeczeń...*, s. 106, i cyt. tam literatura.

¹⁰⁸ Zob. J. Czerwiński, *Uzasadnienie orzeczenia w procesie cywilnym (ciąg dalszy)*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1934, nr 17, s. 257.

¹⁰⁹ Zob. W. Miszewski, *Uzasadnienie i doręczenie postanowień sądu okręgowego jako 1-ej instancji*, „Polski Proces Cywilny” 1936, nr 9, s. 268 i n.

¹¹⁰ Przykładowo problematyka „zapowiedzenia apelacji cywilnej” była przedmiotem gorącej dyskusji, której stosowanie „dziwnie przypomina postępowanie tępego ucznia, który – gdy wreszcie się czegoś nauczy – wszędzie i zawsze usiłuje wiedzę swą zastosować”. Zob. M. Szytykgołd, *Zapowiedzenie apelacji cywilnej. Niebezpieczna praktyka*, „Głos Prawa” 1933, nr 6, s. 350.

¹¹¹ Zob. K. Jaszczurowski, *Czy można ze skutkiem żądać...*, s. 18; B. Pogoda, *Uwagi do art. 350 k.p.c.*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1933, nr 6, s. 81; J. Czerwiński, *Uzasadnienie orzeczenia w procesie cywilnym*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1934, nr 16, s. 241.

¹¹² Zob. A. Akerberg, *Apelacja...*, s. 494.

¹¹³ Zob. S. Neufeld, *Czy można założyć apelację...*, s. 318.

¹¹⁴ Zob. S. Gołąb, S. Wusatowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie sporne*, Kraków 1933, s. 393.

¹¹⁵ Zob. Ś. Kruszelnicki, *Kodeks...*, s. 445.

¹¹⁶ Zob. H. Boniufka, *Formalne warunki...*, s. 615.

ogłoszenia sentencji¹¹⁷, lecz stosowne żądanie może być zgłoszone także przed ogłoszeniem wyroku, tj. w pozwie, odpowiedzi na pozew lub w piśmie procesowym¹¹⁸. Twierdzono, że interes do uzyskania wyroku uzasadnionego na piśmie powstaje już z chwilą wytoczenia powództwa¹¹⁹. Wskazywano, że skoro termin tygodniowy z art. 350 d.k.p.c. jest terminem *ad quem*¹²⁰, to „niema podstawy do mniemania, że wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku nie może być zgłoszony już wcześniej, a więc w samym pozwie lub w innym piśmie przed ogłoszeniem sentencji”¹²¹. Takiemu rozumowaniu przeciwstawiano z kolei argument, który znalazł odzwierciedlenie w ówczesnym orzecznictwie, że takie działanie jest „zupełnym zignorowaniem intencji ustawodawcy”¹²², „udaremnia ono cel, jaki ustawodawca miał na oku, ustanawiając przepis art. 350”, jak również wskazywano na ryzyko utrwalenia praktyki uzasadniania wyroków, których żadna ze stron nie zamierzała zaskarżyć, jeżeli „powodowie w pozwach a pozwani w odpowiedziach na pozew, lub w ogóle przy jakiegokolwiek pierwszej czynności procesowej, z ostrożności i dla własnej wygody, zgłaszali by z góry żądanie o uzasadnienie zapaść mających wyroków pierwszej i drugiej instancji”¹²³. Zwracano uwagę, że kodeks hołduje zasadzie odciążania sądu¹²⁴ i optymalizacji pracy sędziów¹²⁵, a przyjęcie odmiennej wykładni „zapewniłoby stronie więcej swobody i wygody (...) jednak pociągnęłoby to wielkie niewygody i utrudnienia dla sądów. Sędzia musiałby często niepotrzebnie przeglądać akta i badać, czy która ze stron przypadkiem nie zgłosiła wniosku z art. 350 w pozwie, albo w odpowiedzi na pozew, albo przy innej okazji”¹²⁶.

Współcześnie nie obserwuje się tak daleko idących rozbieżności w doktrynie. Dominuje przekonanie, że wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku może być złożony dopiero po ogłoszeniu sentencji wyroku¹²⁷. Zdaniem *A. Jakubec-*

¹¹⁷ Zob. W. Miszewski, *Proces cywilny w zarysie. Część pierwsza*, Warszawa–Łódź 1946, s. 201.

¹¹⁸ Zob. L. Peiper, *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Tom I*, Kraków 1934, s. 733.

¹¹⁹ Zob. K. Jaszczurowski, *Czy można ze skutkiem żądać...*, s. 20 i n.

¹²⁰ W ocenie autora w art. 350 d.k.p.c. „wymienionym jest tylko *terminus ad quem* (do którego można żądać sporządzenia wyroku na piśmie), nie zaś *terminus a quo* (od którego można żądanie to zgłosić)”.

¹²¹ Zob. J. J. Litauer, *Komentarz do procedury cywilnej. Postępowanie sporne. Postępowanie zabezpieczające. Przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego*, Warszawa 1933, s. 207.

¹²² Zob. B. Pogoda, *Uwagi...*, s. 81.

¹²³ Zob. Ś. Kruszelnicki, *Kodeks...*, s. 445.

¹²⁴ Zob. M. Szytygold, *Zapowiedzenie apelacji...*, s. 350.

¹²⁵ Argumentowano, że „zbędna praca, jako bezwartościowa winna być zastąpiona zwiększoną wydajnością w orzekaniu, przyczyniając się do szybszego załatwiania spraw w sądach”. Zob. B. Pogoda, *Uwagi...*, s. 81.

¹²⁶ Zob. H. Boniufka, *Formalne warunki...*, s. 615.

¹²⁷ Zob. J. Gudowski, (w:) T. Ereciński (red.), *Kodeks...*, t. II, s. 557 i n.

kiego wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku może być zgłoszony „najwcześniej po ogłoszeniu wyroku”¹²⁸. T. Wiśniewski podnosi, że złożenie wniosku ma kardynalne znaczenie, zaś orzeczenie z uzasadnieniem sąd doręcza tylko stronie, która w „terminie tygodniowym od ogłoszenia sentencji” zażądała jego doręczenia¹²⁹. Także A. Góra-Błaszczkowska uznaje, że wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku może zostać „skutecznie zgłoszony dopiero po ogłoszeniu sentencji wyroku. Wniosek przedwczesny podlega odrzuceniu”¹³⁰, a wniosek przedwczesny nie może wywołać skutków procesowych¹³¹. A. Zieliński stwierdza, że terminem początkowym do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku jest „moment ogłoszenia sentencji wyroku. Wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku, który został złożony (wpłynął do sądu lub został nadany na poczcie) przed ogłoszeniem sentencji wyroku, nie czyni zadość wymaganiom art. 328 § 1 k.p.c. i jest bezskuteczny”¹³². W ocenie B. Bładowskiego, wniosek zgłoszony przed ogłoszeniem sentencji, a więc zanim jeszcze rozpoczął swój bieg termin z art. 328 § 1 k.p.c., nie wywołuje przewidzianych w tym przepisie skutków, ponieważ preluzyjny charakter ustawowych terminów procesowych polega na tym, że zasadniczym skutkiem ich uchybienia, który następuje *ipso iure* jest bezskuteczność czynności procesowej¹³³. Oznacza to, że strona może skutecznie zgłosić wniosek tylko po ogłoszeniu sentencji, nie może zatem zgłosić tego wniosku jeszcze przed ogłoszeniem wyroku, niejako „na zapas”, licząc się z tym, że wyrok, jaki zapadnie, będzie dla niej niekorzystny¹³⁴. Jedynie sporadycznie zapatrywanie to spotyka się z krytyką i bywa postrzegane jako „przejaw bardzo rygorystycznej wykładni prawa procesowego w zakresie oznaczenia terminów czynności procesowych”¹³⁵, któremu przeciwstawia się twierdzenie, że początek biegu tygodniowego terminu wskazanego w art. 328 § 1 k.p.c. powinien wyznaczać dzień ogłoszenia sentencji orzeczenia, rozumiany jako przedział

¹²⁸ Zob. A. Jakubecki, (w:) H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1–366*, Warszawa 2013, s. 1050 i n.

¹²⁹ Zob. T. Wiśniewski, (w:) H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Artykuły 367–505*³⁷, Warszawa 2013, s. 129 i n.

¹³⁰ Zob. A. Góra-Błaszczkowska, (w:) A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1–729*, Warszawa 2013, s. 715.

¹³¹ Zob. A. Góra-Błaszczkowska, *Uzasadnianie orzeczeń*, (w:) T. Wiśniewski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego...*, s. 776 i n.; *eadem*, *Początek biegu terminu do wniesienia apelacji od wyroku zaocznego w procesie cywilnym*, „Palestra” 2002, nr 5–6, s. 14 i n.

¹³² Zob. A. Zieliński, (w:) A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 500.

¹³³ Zob. B. Bładowski, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 1989 r.*, III CZP 67/89, OSP 1990, nr 9, poz. 326.

¹³⁴ Zob. B. Bładowski, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1980 r.*, III CZP 90/79, OSP 1981, nr 1, poz. 3.

¹³⁵ Zob. A. Łazarska, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r.*, I CZ 153/12, OSP 2016, nr 3, poz. 26.

czasu trwający całą dobę, a zatem rozpoczynający się jeszcze przed rzeczywistym ogłoszeniem wyroku.

VI. Przesądzeniu wątpliwości i usunięciu rozbieżności w praktyce sądowej służy, podjęta na podstawie art. 390 k.p.c.¹³⁶, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2017 r., III CZP 18/17¹³⁷, w której uznano, że wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku złożony w dniu jego ogłoszenia, lecz przed dokonaniem ogłoszenia, jest nieskuteczny. Podkreślono, że zgodnie z art. 328 § 1 k.p.c. wyrok istnieje dopiero od ogłoszenia lub podpisania jego sentencji, a zatem od tej chwili, a nie od dnia, może być przedmiotem innych czynności procesowych. Zwrócono uwagę na treść art. 505⁸ § 1 k.p.c. wskazującego, że złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia do protokołu sądowego jest dopuszczalne dopiero po ogłoszeniu wyroku, tj. od chwili, w której zaistniało ono w sensie prawnoprosesowym¹³⁸. Uzależnienie skuteczności złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku od ogłoszenia sentencji odnosi się zarówno do złożenia pisma w sądzie, jak i oddania pisma w placówce pocztowej operatora wyznaczonego. Krytycznie oceniono rozumowanie zaprezentowane w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 153/12¹³⁹, oraz z dnia 10 marca 2015 r., II UZ 80/14¹⁴⁰. W ocenie Sądu Najwyższego, wyrażonej w uchwale z dnia 24 maja 2017 r., III CZP 18/17, nieskuteczność wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku złożonego przed ogłoszeniem, względnie podpisaniem, jego sentencji wynika z jego niedopuszczalności.

Zapatrywanie wyrażone w uchwale z dnia 24 maja 2017 r. odnosi się zarówno do wniosku składanego bezpośrednio w sądzie, jak i do wniosku zawartego w piśmie nadanym w placówce pocztowej operatora wyznaczonego. W obydwu wypadkach należy poczynić starania służące ustaleniu „chwili”, w której czynność procesowa została dokonana, a pojawiające się ewentualne wątpliwości dotyczące czasu złożenia pisma lub nadania przesyłki należy tłumaczyć na korzyść składającego pismo lub nadawcy przesyłki.

Sąd Najwyższy opowiedział się za „rygorystyczną”, czy też „restrykcyjną” wykładnią normy zawartej w art. 328 § 1 k.p.c. Ponadto zaznaczono, że w sytuacjach wyjątkowych, w których z różnych względów ogłoszenie wyroku nastąpiło w innym czasie niż oznajmiony wcześniej stronom, możliwe jest dochodzenie przywrócenia terminu do wniesienia wniosku o sporządzenie i doręczenie

¹³⁶ Sąd Okręgowy w Katowicach w sprawie XIX Gz 915/16 przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne, „czy wniosek strony o sporządzenie uzasadnienia wyroku jest skuteczny, jeśli został złożony w dniu ogłoszenia wyroku, ale w chwili poprzedzającej jego ogłoszenie?”.

¹³⁷ Lex nr 2297441.

¹³⁸ Do podobnych wniosków skłania także analiza treści art. 505⁸ § 3 oraz art. 517 k.p.c.

¹³⁹ Lex nr 1265547, z glosą A. Łazarskiej, OSP 2016, nr 3, poz. 26.

¹⁴⁰ Lex nr 1660665.

wyroku z uzasadnieniem¹⁴¹ na zasadach przewidzianych w art. 168 i n. k.p.c.¹⁴². W takim bowiem wypadku złożenie przez stronę lub przez jej pełnomocnika procesowego wadliwego (niedopuszczalnego) wniosku ma charakter przedwczesnego, lecz niezawinionego uchybienia procesowego, a uchybienie ustawowemu terminowi może pociągać za sobą ujemne skutki procesowe.

VII. Termin jest okresem, oznaczonym w jednostkach miary czasu, na dokonanie czynności procesowej¹⁴³. Każdy termin, rozumiany jako określona przestrzeń czasowa, musi być zakreślany zdarzeniami wyznaczającymi jego początek i koniec¹⁴⁴. Przesądzenie niedopuszczalności składania wniosku o sporządzenie i doręczenie wyroku z uzasadnieniem w chwili, gdy orzeczenie nie zostało jeszcze wydane, a zatem nie ma substratu rozstrzygnięcia, które mogłoby być kwestionowane i zaskarżone do sądu wyższej instancji, zasługuje na aprobatę. Dopiero z chwilą wydania rozstrzygnięcia „strona określa swój stosunek do wyroku”¹⁴⁵. Decydującego znaczenia nie mają jednak argumenty celowościowe, w tym krytykowana już na gruncie przedwojennego Kodeksu postępowania cywilnego teza o „potrzebie odciążenia sędziów”¹⁴⁶. Należy natomiast przyjąć, że skoro uzyskanie uzasadnienia orzeczenia wydanego we własnej sprawie jest wyrazem realizacji prawa do rzetelnego procesu, a jednym z aspektów prawa do sądu jest prawo do wolnego od wad orzeczenia¹⁴⁷, to uprawnienie to powinno być realizowane jedynie wówczas, gdy stosowny wniosek strony jest również wolny od wad. Strona jest zatem „zmuszona pilnie śledzić tok postępowania i brać czynny udział w sprawie, by we właściwym czasie wystąpić z tem żądaniem”¹⁴⁸.

Ustawodawca, mimo prowadzonych w szerokim zakresie prac nad nowelizacją wielu przepisów Kodeksu postępowania cywilnego¹⁴⁹ – w tym także w zakresie uzasadniania orzeczeń – nie precyzuje brzmienia regulacji w omawianym zakresie, zachowując sformułowanie, że „pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się na wniosek strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem zgłoszony w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia sentencji” (art. 328 § 1 k.p.c.). W dalszym ciągu określenie terminu właściwego pozostaje zatem „niepełne (...) albowiem

¹⁴¹ Por. H. Boniufka, *Formalne warunki...*, s. 614.

¹⁴² W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1997 r., III CKN 610/97, niepubl., wskazano, że zaniechanie doręczyciela poczynienia stosownych adnotacji na zwrotnym poświadczeniu odbioru uprawdopodobnia okoliczność uzasadniającą wniosek z art. 169 § 2 k.p.c., a więc fakt, że właśnie zaniedbanie doręczającego spowodowało uchybienie przez stronę terminu.

¹⁴³ Zob. W. Broniewicz, *Terminy...*, s. 1319.

¹⁴⁴ Por. A. Góra-Błaszczkowska, *Początek biegu terminu...*, s. 16.

¹⁴⁵ Zob. B. Pogoda, *Uwagi...*, s. 82.

¹⁴⁶ Zob. K. Jaszczurowski, *Na marginesie orzeczeń...*, s. 108 i n.

¹⁴⁷ Zob. A. Góra-Błaszczkowska, *Uzasadnianie orzeczeń*, (w:) T. Wiśniewski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego...*, s. 735.

¹⁴⁸ Zob. K. Jaszczurowski, *Czy można ze skutkiem żądać...*, s. 21.

¹⁴⁹ Zob. projekt ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw – wg stanu na grudzień 2017 r. (<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12305652>).

wskazuje nam tylko termin końcowy, a nie początkowy¹⁵⁰. Można domniemywać, że doprecyzowanie normy w zakresie liczenia terminu od chwili wydania orzeczenia, uznano za zbędne.

Zwyciężyło zapatrywanie, że „nie jest możliwe liczenie terminu od czynności procesowej, która nie została jeszcze dokonana. Takie żądanie nie może odnieść skutku w tym momencie. Przepisy procesowe nie przewidują instytucji zawieszenia biegu lub oczekiwania wniosku. Wniosek powinien zostać odrzucony jako niedopuszczalny¹⁵¹. Taka czynność jest wadliwa i nie może wywołać oczekiwanych skutków procesowych. Prawidłowe funkcjonowanie prawa formalnego jest uzależnione od określenia i przestrzegania konkretnych ram, zasad i reguł. W przeciwnym razie formalizm stałby się „bezzębny¹⁵² i *de facto* utraciłby miano formalizmu, a proces cywilny stałby się nieprzewidywalny, nieprzejrzysty i nie mógłby należycie chronić przed uznaniowością, dowolnością i ryzykiem nierównego traktowania uczestników postępowania sądowego¹⁵³.

BIBLIOGRAFIA

- Akerberg A., *Apelacja a żądanie uzasadnienia wyroku*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1933, nr 31
- Bładowski B., *Glosa do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 1978 r.*, II CZ 6/78, OSP 1979, nr 2, poz. 28
- Bładowski B., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1980 r.*, III CZP 90/79, OSP 1981, nr 1, poz. 3
- Bładowski B., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 1989 r.*, III CZP 67/89, OSP 1990, nr 9, poz. 326
- Błahuta F., *Uzasadnienie orzeczenia pierwszej instancji w sprawie cywilnej (wskazówki praktyczne)*, „Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości” 1955, nr 4
- Boniufka H., *Formalne warunki wniesienia skargi apelacyjnej na tle orzecznictwa SN*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1937, nr 45
- Broniewicz W., *Terminy w postępowaniu cywilnym*, „Nowe Prawo” 1971, nr 9
- Cieślak S., *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008
- Czerwiński J., *Uzasadnienie orzeczenia w procesie cywilnym (ciąg dalszy)*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1934, nr 17
- Czerwiński J., *Uzasadnienie orzeczenia w procesie cywilnym*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1934, nr 16

¹⁵⁰ Zob. H. Boniufka, *Formalne warunki...*, s. 614.

¹⁵¹ Zob. T. Zembrzuski, *Skarga kasacyjna...*, s. 232 i n.

¹⁵² Por. K. Markiewicz, M. Pilich, *Glosa do wyroku TK z dnia 20 maja 2008 r.*, P 18/07, „Przeegląd Sądowy” 2009, nr 2, s. 162.

¹⁵³ Zob. T. Zembrzuski, *Formalizm procesowy a skutki wadliwego oznaczenia pisma procesowego spełniającego wymagania środka zaskarżenia*, „Przeegląd Sądowy” 2018, nr 1, s. 5 i n.

- Dąbrowski S., Łazarska A., *Uzasadnianie orzeczeń sądowych w procesie cywilnym*, „Przegląd Sądowy” 2012, nr 3
- Ereciński T., (w:) T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2016
- Gołąb S., Wusatowski S., *Kodeks postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie sporne*, Kraków 1933
- Góra-Błaszczkowska A., (w:) A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1–729*, Warszawa 2013
- Góra-Błaszczkowska A., *Początek biegu terminu do wniesienia apelacji od wyroku zaoczny w procesie cywilnym*, „Palestra” 2002, nr 5–6
- Góra-Błaszczkowska A., *Uzasadnianie orzeczeń*, (w:) T. Wiśniewski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom II. Część 2. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji*, Warszawa 2016
- Gudowski J., (w:) T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2016
- Gudowski J., (w:) T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2016
- Gudowski J., *Uzasadnienie orzeczeń Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych*, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia decyzji stosowania prawa*, Warszawa 2015
- Gutowski M., Kardas P., *Wykładnia i stosowanie prawa w procesie opartym na Konstytucji*, Warszawa 2017
- Jakubecki A., (w:) H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1–366*, Warszawa 2013
- Jaszczurowski K., *Czy można ze skutkiem żądać już w pozwie sporządzenia wyroku na piśmie?*, „Nowy Proces Cywilny” 1933, nr 1
- Jaszczurowski K., *Na marginesie orzeczeń Sądu Najwyższego. Wykładnia art. 350 Kpc*, „Polski Proces Cywilny” 1936, nr 3–4
- Jędrzejewska M., *Aktualny kształt rewizji nadzwyczajnej (w sprawach cywilnych) w orzecznictwie Sądu Najwyższego*, „Nowe Prawo” 1979, nr 9
- Jędrzejewska M., *Dyspozycyjność stron oraz kolizja prawomocnych orzeczeń cywilnych*, „Przegląd Sądowy” 1991, nr 4
- Jędrzejewska M., *Interwencja uboczna samoistna*, „Państwo i Prawo” 1971, z. 10
- Jędrzejewska M., *Możliwość przerwania biegu przedawnienia przez czynności poprzedzające wniesienie pozwu oraz w drodze przypozwania*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1966, nr 3
- Jędrzejewska M., *Nowe formy współuczestnictwa procesowego w kodeksie postępowania cywilnego*, (w:) J. Jodłowski, J. Fiema, W. Berutowicz, W. Siedlecki, E. Wengerek (red.), *Księga pamiątkowa Profesora K. Stefki*, Wrocław 1967
- Jędrzejewska M., *Nowe wypadki sukcesji procesowej*, „Nowe Prawo” 1970, nr 6
- Jędrzejewska M., *Odrzucenie pozwu a przerwa przedawnienia*, „Państwo i Prawo” 1966, z. 1
- Jędrzejewska M., *Wpływ czynności procesowych na bieg przedawnienia*, Warszawa 1984
- Jędrzejewska M., *Współuczestnictwo procesowe. Istota – zakres – rodzaje*, Warszawa 1975

- Jodłowski J., *Uzasadnianie i publikacja wyroków w sprawach cywilnych*, „Nowe Prawo” 1953, nr 6
- Kincbok A., *Zrzeczenie się prawa do wniesienia apelacji w postępowaniu uproszczonym*, „Zeszyty Prawnicze UKSW” 2005, nr 5.2
- Kruszelnicki Ś., *Kodeks postępowania cywilnego. Art. 1–507 z komentarzem*, Poznań 1938
- Litauer J. J., *Komentarz do procedury cywilnej. Postępowanie sporne. Postępowanie zabezpieczające. Przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego*, Warszawa 1933
- Litauer J. J., Świącicki W., *Kodeks postępowania cywilnego. Zbiór aktualnych pytań prawnych rozstrzygniętych przez Komitet Redakcyjny „Polskiego Procesu Cywilnego”*, Łódź 1949
- Lazarska A., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 153/12*, OSP 2016, nr 3, poz. 26
- Łętowska E., Paprocka A., Rzucidło-Grochowska I., *Podstawy uzasadniania w prawie konstytucyjnym i międzynarodowym*, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia decyzji stosowania prawa*, Warszawa 2015
- Łętowska E., *Pozaprocessowe znaczenie uzasadnienia sądowego*, „Państwo i Prawo” 1997, z. 5
- Markiewicz K., Pilich M., *Glosa do wyroku TK z dnia 20 maja 2008 r., P 18/07*, „Przegląd Sądowy” 2009, nr 2
- Markiewicz K., *Uzasadnianie orzeczeń sądu II instancji*, (w:) T. Ereciński, P. Grzegorzczak, K. Weitz (red.), *Sine ira et studio. Księga jubileuszowa dedykowana Sędziemu Jackowi Gudowskiemu*, Warszawa 2016
- Miączyński A., *Struktura i funkcja orzeczeń w sprawach cywilnych*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Prawnicze” 1971, z. 5
- Miszewski W., *Proces cywilny w zarysie. Część pierwsza*, Warszawa–Łódź 1946
- Miszewski W., *Uzasadnienie i doręczenie postanowień sądu okręgowego jako I-ej instancji*, „Polski Proces Cywilny” 1936, nr 9
- Neufeld S., *Czy można założyć apelację przed uzasadnieniem wyroku? Czy wniesienie apelacji przed upływem tygodnia od ogłoszenia sentencji (art. 350 Kpc.) można uważać za równoznaczne z żądaniem uzasadnienia sentencji?*, „Nowy Proces Cywilny” 1933, nr 10
- Peiper L., *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Tom I*, Kraków 1934
- Piasecki K., *Wyrok pierwszej instancji w procesie cywilnym*, Warszawa 1981
- Piasecki K., *Wyroki sądów pierwszej instancji, sądów apelacyjnych oraz Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych, handlowych i gospodarczych*, Warszawa 2007
- Piasecki K., *Z zagadnień uzasadniania wyroków sądów pierwszej instancji w sprawach cywilnych*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego” 1981, z. 15
- Pietrkowski H., *Prawo do rzetelnego procesu w świetle zmienionej procedury cywilnej*, „Przegląd Sądowy” 2005, nr 10
- Pogoda B., *Uwagi do art. 350 k.p.c.*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1933, nr 6
- Rylski P., *Uzasadnienie orzeczenia w postępowaniu cywilnym przed sądami powszechnymi*, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia decyzji stosowania prawa*, Warszawa 2015

- Rzucidło-Grochowska I., „Część historyczna” uzasadnienia orzeczenia sądowego, (w:) I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia decyzji stosowania prawa*, Warszawa 2015
- Sorysz M., *Terminy w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 2007
- Szytykgold M., *Zapowiedzenie apelacji cywilnej. Niebezpieczna praktyka*, „Głos Prawa” 1933, nr 6
- Świątkowski A., *Glosa do postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r.*, I PZ 104/02, „Państwo i Prawo” 2004, z. 10
- Wiśniewski T., (w:) H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Artykuły 367–505³⁷*, Warszawa 2013
- Wiśniewski T., *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013
- Włodyka S., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 1965 r.*, I CR 58/65, OSP 1968, nr 9, poz. 196
- Wojciechowski T., *Zrzeczenie się prawa do wniesienia apelacji*, „Przegląd Sądowy” 2006, nr 11–12
- Wojnicki Z., *Funkcje uzasadnień decyzji sądowych*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1989, t. XLIII
- Wojnicki Z., *Pojęcie uzasadnienia decyzji sądowej*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1976, t. XVI
- Wolwiak I., *Doręczenia w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2015
- Wróblewski J., *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1972
- Wróblewski J., *Uzasadnienie i wyjaśnienie decyzji sądowej*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 1976, t. XVI
- Zembrzuski T., *Formalizm procesowy a skutki wadliwego oznaczenia pisma procesowego spełniającego wymagania środka zaskarżenia*, „Przegląd Sądowy” 2018, nr 1
- Zembrzuski T., *Skarga kasacyjna. Dostępność w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2011
- Zembrzuski T., *Wpływ uchwał Sądu Najwyższego na orzecznictwo sądów powszechnych*, (w:) T. Giaro (red.), *Rola orzecznictwa w systemie prawa*, Warszawa 2016
- Zieliński A., (w:) A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2008

FILING AN APPLICATION FOR THE DRAFTING AND SUBMITTING OF JUSTIFICATION OF A JUDGMENT ON THE DAY OF ITS DELIVERY

Summary

Procedural formalism requires conformity to requirements concerning the approach to procedural measures as to the form, location, and time of their commencement. The timely completion of each procedural measure, including applications for the drafting

and submitting of a judgment and justification thereof, remains a condition for its effectiveness. It goes without saying that the court will reject any delayed application for the drafting and submitting of a judgment and justification in closed session – whereas discrepancies in adjudication as well as doctrine doubts have arisen with regard to effects of filing “premature” applications. It has been ultimately ruled that any applications for the drafting and submitting of a judgment and justification filed on the day of yet prior to judgment delivery shall be considered ineffective. The judgment only exists once it has been delivered or once its operative part has been signed, i.a. it can only become the object of other procedural measures as of that moment rather than as of that day. Every period defined as a specific time span has to be framed with occurrences outlining its beginning and end, respectively. It is impossible to calculate a period as of a procedural measure which has not been completed yet. Since the securing of a justification of a judgment delivered in one’s own case is an expression of exercising the right to fair trial, and aspects of the right to trial include the right to a defect-free judgment, such right ought to be exercised only provided that the relevant application moved for is defect-free as well. Making the effectiveness of an application for the drafting and submitting of judgment justification dependent on the delivery of the operative part of a judgment concerns both the act of filing a letter with the court and submitting the same at an operator’s postal premises.

KEYWORDS

court judgment, judgment justification, motives of court ruling, application for the drafting and submitting of judgment justification, procedural measure period, procedural measure effectiveness, application prematurity, procedural formalism

SŁOWA KLUCZOWE

wyrok sądu, uzasadnienie wyroku, motywy rozstrzygnięcia sądu, wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku, termin do dokonania czynności procesowej, skuteczność czynności procesowej, przedwczesność żądania, formalizm postępowania